

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษามุคสิกภาพประเภทสร้างสรรค์และลักษณะมุคสิกภาพประเภทไม่สร้างสรรค์ของศิษษาธิการอำเภอ ซึ่งได้สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังนี้

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามุคสิกภาพของศิษษาธิการอำเภอและเปรียบเทียบลักษณะมุคสิกภาพจำแนกตามสังกัดเดิมก่อนโอนมาสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ อายุ ระยะเวลา การดำรงตำแหน่งศิษษาธิการอำเภอและวุฒิการศึกษา

5.2 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษามุคสิกภาพของศิษษาธิการอำเภอ โดยใช้แบบทดสอบมุคสิกภาพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยศึกษากรอบทฤษฎีมุคสิกภาพของ Erich Frome ซึ่งมีมุคสิกภาพ 2 ประเภทคือ มุคสิกภาพประเภทสร้างสรรค์และมุคสิกภาพประเภทไม่สร้างสรรค์ โดยมีขอบเขตของการวิจัยจากกลุ่มศิษษาธิการอำเภอ

5.3 วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

- 1) ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับเรื่องมุคสิกภาพ
- 2) กำหนดกรอบแนวความคิดในการวิจัย
- 3) กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 4) สร้างเครื่องมือวิจัยโดยผ่านการปรับปรุงจากอาจารย์ที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 ท่าน และหาความเที่ยงของเครื่องมือ โดยวิธีของครอนบาค (Cronbach)
- 5) เก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล
- 6) สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ
- 7) รายงานผลการวิจัย

5.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จากศึกษาธิการอำเภอทั่วประเทศ ให้รับแบบทดสอบที่สมบูรณ์แล้วคืน มาวิเคราะห์ข้อมูล คิดเป็นร้อยละ 94.00

5.5 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือศึกษาธิการอำเภอทั่วประเทศ 784 อำเภอ จำนวน 784 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดเป็นร้อยละ 30 ของประชากร 784 คน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 235 คน และวิธีการที่ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย

5.6 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบทดสอบบุคลิกภาพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีจำนวน 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklists) เกี่ยวกับตำแหน่ง ตำแหน่งเดิมก่อนโอนมาสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เพศ สถานภาพสมรส อายุ ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งศึกษาธิการอำเภอ และ วุฒิกายกสูงสุด

ตอนที่ 2 แบบทดสอบบุคลิกภาพศึกษาธิการอำเภอ ใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) กำหนดค่าเป็นนักเป็น 4 ระดับ เนื้อหาประกอบด้วย

บุคลิกภาพ 2 แบบ คือ

- 1) บุคลิกภาพแบบสร้างสรรค์
- 2) บุคลิกภาพแบบไม่สร้างสรรค์

5.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากแบบทดสอบมาแจกแจงความถี่ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป (SPSS/PC⁺) เพื่อคำนวณหาค่าสถิติ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยบุคลิกภาพของศึกษาธิการอำเภอโดยการทดสอบค่าที (t-test)

5.8 สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยบุคลิกภาพศึกษาธิการอำเภอ

1) ภาพรวมศึกษาธิการอำเภอมีบุคลิกภาพแบบสร้างสรรค์ "มาก" ($\bar{X} = 3.16$) และมีบุคลิกภาพแบบไม่สร้างสรรค์ "น้อย" ($\bar{X} = 2.72$) เมื่อเปรียบเทียบบุคลิกภาพทั้งสองแบบ พบว่า มีบุคลิกภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีบุคลิกภาพแบบสร้างสรรค์มากกว่าแบบไม่สร้างสรรค์

2) บุคลิกภาพแบบสร้างสรรค์ ศึกษาธิการอำเภอมีบุคลิกภาพแบบสร้างสรรค์ "มาก" ($\bar{X} = 3.17$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า มีบุคลิกภาพแบบสร้างสรรค์ "มาก" ทุกข้อ ยกเว้น ข้อ 29 ความซื่อสัตย์สุจริต "น้อย" ($\bar{X} = 2.21$)

3) บุคลิกภาพแบบไม่สร้างสรรค์

ศึกษาธิการอำเภอมีบุคลิกภาพแบบไม่สร้างสรรค์ "น้อย" ($\bar{X} = 2.72$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า มีบุคลิกภาพแบบไม่สร้างสรรค์ "น้อย" ยกเว้น ความเชื่อว่า คนส่วนมากมักคิดลบจากพื้นฐานของอารมณ์ เห็นว่าการประนีประนอมเป็นแนวทางที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหา การตัดสินใจโดยอาศัยคำแนะนำของคนอื่น ความวิตกกังวลในอนาคต ความชอบเพื่อนผู้คิดในการทำงาน ความรู้สึกว่า การคบหาสมาคมกันของคนมักจะมิได้ประโยชน์อยู่ เมื่อหลังจากชอบหนีปัญหา ความพยายามไม่ขัดคำสั่งของผู้อื่นซึ่งขี้ขลาด และความรู้สึกว่าการคำนึงถึงหลักการและเหตุผลเกินไปทำให้ยุ่งยากและล่าช้า

4) เปรียบเทียบบุคลิกภาพศึกษาธิการอำเภอ

(1) ศึกษาธิการอำเภอที่โอนมาจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และจังหวัดอื่น มีบุคลิกภาพแบบสร้างสรรค์ในระดับ "มาก" ($\bar{X} = 3.15$) และ ($\bar{X} = 3.18$) ตามลำดับ และมีบุคลิกภาพแบบไม่สร้างสรรค์ในระดับ "น้อย" ($\bar{X} = 2.73$) และ ($\bar{X} = 2.71$) ตามลำดับ เปรียบเทียบบุคลิกภาพทั้งสองแบบแล้วต่างมีบุคลิกภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

(2) ศึกษาธิการอำเภอมีอายุน้อยกว่า 40 ปี อายุระหว่าง 40-50 ปี และอายุ 51 ปีขึ้นไป มีบุคลิกภาพแบบสร้างสรรค์ในระดับ "มาก" ($\bar{X} = 3.22$) ($\bar{X} = 3.18$) และ ($\bar{X} = 3.12$) ตามลำดับ และมีบุคลิกภาพแบบไม่สร้างสรรค์ในระดับ "น้อย" ($\bar{X} = 2.76$) ($\bar{X} = 2.69$) และ ($\bar{X} = 2.75$) ตามลำดับ เปรียบเทียบบุคลิกภาพทั้งสองแบบแล้วต่างมีบุคลิกภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

(3) ศึกษาธิการอำเภอมีอายุการดำรงตำแหน่งน้อยกว่า 5 ปี ระหว่าง 5-14 ปี และ 15 ปีขึ้นไป มีบุคลิกภาพแบบสร้างสรรค์ในระดับ "มาก" ($\bar{X} = 3.20$) ($\bar{X} = 3.17$) และ ($\bar{X} = 3.13$) ตามลำดับ และมีบุคลิกภาพแบบไม่สร้างสรรค์ในระดับ "น้อย" ($\bar{X} = 2.73$) ($\bar{X} = 2.71$) และ ($\bar{X} = 2.76$) ตามลำดับ เปรียบเทียบบุคลิกภาพทั้งสองแบบแล้วต่างมีบุคลิกภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

(4) ศึกษาธิการอำเภอที่มีวุฒิการศึกษามัธยมศึกษาหรือต่ำกว่า และปริญญาโท หรือสูงกว่า มีบุคลิกภาพแบบสร้างสรรค์ในระดับ "มาก" ($\bar{X} = 3.16$) และ ($\bar{X} = 3.18$) ตามลำดับ และมีบุคลิกภาพแบบไม่สร้างสรรค์ในระดับ "น้อย" ($\bar{X} = 2.72$) และ ($\bar{X} = 2.74$) ตามลำดับ เปรียบเทียบบุคลิกภาพทั้งสองแล้วแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.9 อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์บุคลิกภาพประเภทสร้างสรรค์และบุคลิกภาพประเภทไม่สร้างสรรค์ ของศึกษาธิการอำเภอ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1) บุคลิกภาพโดยภาพรวม

การวิจัยครั้งนี้ พบว่า ศึกษาธิการอำเภอมีบุคลิกภาพประเภทสร้างสรรค์ "มาก" และมีบุคลิกภาพประเภทไม่สร้างสรรค์ "น้อย" ทั้งนี้ อาจเนื่องจากสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำโครงการพัฒนาสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ ตั้งแต่ปี 2532 - 2535 (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ : 7) ในส่วนการพัฒนาศักยภาพได้กำหนดแนวทางให้ ศึกษาธิการอำเภอพัฒนาตนเองทั้งบุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถ และเจตคติให้เกิดขึ้นใน ฐานะของความเป็นผู้นำด้านการบริหาร และวิชาการทางการศึกษา การศาสนา และ การวัฒนธรรม ให้ตระหนักถึงการหมั่นฝึกความรับผิดชอบ ในฐานะของผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ โดยใช้นี้ ศึกษาธิการอำเภอจะต้องเป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีสายตากว้างไกล ทันสมัย ทันเหตุการณ์ คิดค้น กำหนดทิศทางปรับปรุงแก้ไข และพัฒนางานให้สอดคล้องกับนโยบายของ กระทรวงศึกษาธิการ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งต้องบริหารหน่วยงานให้สามารถเป็นที่หนึ่งของหน่วยงานทางการศึกษา การศาสนา และ การวัฒนธรรมในอำเภอ / กิ่งอำเภอให้ได้ศึกษาธิการอำเภอต้องบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของ ผู้บังคับบัญชา โดยเปิดโอกาสให้ผู้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการกำหนดแผนทางการปฏิบัติงาน และยอมรับในการวิพากษ์วิจารณ์ที่เกิดขึ้น จากผลงานของการบริหารงานของตน รวมทั้งปรับปรุง แก้ไขการบริหารงานให้เกิดการยอมรับของผู้บังคับบัญชาและผู้เกี่ยวข้อง ศึกษาธิการอำเภอ จะต้องไม่ปล่อยมืออยู่ประมาท เนื่องจากสำนักงานศึกษาธิการอำเภออยู่ในภาวะของการปฏิบัติตาม หน้าที่ และความรับผิดชอบต่อปรับปรุงใหม่ ซึ่งเน้นลักษณะของการเปลี่ยนแปลงและโดยธรรมชาติ ของการเปลี่ยนแปลง ย่อมมีภาคต่อต้านจากหน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ศึกษาธิการอำเภอ จะต้องเข้มแข็งและยึดเป้าหมายของงานเป็นหลัก และใช้เทคนิควิธีการบริหารแก้ไขปัญหาลักษณะต่างๆ ด้วยความสุ่มรอบคอบ มีความมุ่งมั่น จริงจัง และเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งจะก่อให้เกิด ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ทั้งของผู้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชาและผู้เกี่ยวข้อง ปรวิวิทา งาน ความรู้สึกนึกคิดและเจตคติของการเป็นผู้นำมากกว่าเป็นผู้รับ โดยการให้ความรู้ ในการ บริการและให้บริการอย่างที่ดี

ประกอบกับแนวทางการสรรหาและพัฒนาศักยภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดให้มีการประเมินด้านบุคลิกภาพ และพฤติกรรมอันประกอบด้วย ภาวะผู้นำ ซึ่งได้แก่ ความรอบรู้ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความสามารถในการรู้จักคน และกล้าในการตัดสินใจ ความซื่อสัตย์สุจริต ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย และความกระตือรือร้น ความเสียสละและอุทิศเวลาให้กับการงาน ความมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ความประหยัด และการรักษาวินัย ความสามารถในการแนะนำและถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นและบุคลิกภาพทั่วไป

นอกจากนี้ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ยังได้ดำเนินโครงการประเมินผลการพัฒนาสำนักงานศึกษาธิการอำเภออย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2530 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน จึงเป็นส่วนสนับสนุนและส่งเสริมให้ศึกษาธิการอำเภอโดยภาพรวมมีบุคลิกภาพประเภทสร้างสรรค์ในระดับความเป็นจริง "มาก" และมีบุคลิกภาพประเภทไม่สร้างสรรค์ในระดับความเป็นจริง "น้อย" ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จีรพงษ์ ไชยยศ (2536) ที่พบว่า ศึกษาธิการอำเภอมีคุณลักษณะความซื่อสัตย์สุจริต ความยุติธรรม ความอดทนอดกลั้น ความมั่นใจในตนเอง ความมีทักษะในการพูด ความสนใจที่จะศึกษาหาความรู้ และประสบการณ์เพิ่มเติม การรู้จักปรับตัวและเปลี่ยนแปลงตามลำดับความเหมาะสมกับพื้นที่และเหตุการณ์

2) การศึกษาบุคลิกภาพศึกษาธิการอำเภอโดยจำแนกตามบุคลิกภาพสองแบบ ปรากฏว่า

(1) ศึกษาธิการอำเภอมีบุคลิกภาพแบบสร้างสรรค์ "มาก" ($\bar{X} = 3.17$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีบุคลิกภาพแบบสร้างสรรค์ "มาก" ทุกข้อยกเว้นข้อ "ความซื่อสัตย์สุจริต" ($\bar{X} = 2.21$) ทั้งนี้เนื่องจากความเชื่อพื้นฐานทั่วไปที่เห็นว่า การมีสมาธิเป็นเรื่องของพระสงฆ์ หรือผู้ที่เคร่งศาสนา ต้องการความหลุดพ้นหรือนิพพาน ข้อปฏิบัติในการมีสมาธิเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ใช้ความเพียร และอุ้งยา ไม่เป็นที่นิยมประเพณีปฏิบัติในหมู่คนทั่วไป ศึกษาธิการอำเภอต้องปฏิบัติงาน ร่วมงาน และประสานงานกับหน่วยงาน และบุคคลหลากหลาย หากมีพฤติกรรมหรือปฏิบัติตัวแปลกแยกไปจากเพื่อนร่วมงาน และบุคคลทั่วไป อาจเป็นอุปสรรคต่อการสร้างสัมพันธภาพกับคนอื่นได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Doll (1968) ที่ได้ศึกษาวิเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับลักษณะผู้บริหารกว่า 100 เรื่อง พบว่า พฤติกรรมของผู้บริหารการศึกษาต้องสอดคล้องกับเกณฑ์เฉลี่ยของกลุ่ม มีความคิดไม่แตกต่างหรือห่างจากกลุ่มมากนัก

(2) ศึกษาธิการอำเภอเป็นบุคลิกภาพแบบไม่สร้างสรรค์ "น้อย" ($\bar{X} = 2.73$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า บุคลิกภาพแบบไม่สร้างสรรค์ส่วนมาก "น้อย" ยกเว้นข้อ "ความเชื่อว่าคนส่วนมากมักตัดสินใจบนพื้นฐานของอารมณ์, เห็นว่าการประนีประนอมเป็นแนวทางที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหา การตัดสินใจโดยอาศัยคำแนะนำของคนอื่น, ความยอมมีเพื่อนคู่คิดในการทำงาน, ความวิตกกังวลในอนาคต, ความรู้สึกรว่าการคบหาสมาคมของคนจะมีผลประโยชน์อยู่เบื้องหลัง, การหนีปัญหา, และความรู้สึกรว่าการคำนึงถึงหลักการ และทฤษฎีเกิดปัญหาในปฏิบัติงานและล่าช้า

การศึกษาธิการอำเภอยังเป็นบุคลิกภาพแบบไม่สร้างสรรค์อยู่บางประการคือ เป็นไปตามทฤษฎีบุคลิกภาพของ ฟรอยด์ (อ้างถึงใน กรมพลศึกษา, 2524) ที่เชื่อว่าบุคลิกภาพของคนจะเป็นเช่นไรขึ้นอยู่กับโครงสร้างของบุคลิกภาพ 3 ประการ คือ อิด (Id) อีโก้ (Ego) ซุปเปอร์อีโก้ (Superego) และในความเป็นจริงของสังคม บุคคลต่าง ๆ อาจมีบุคลิกภาพคล้ายคลึงกัน หรือแตกต่างกัน เป็นเพราะสัดส่วนของโครงสร้างทั้ง 3 มีไม่เท่ากัน.

ศึกษาธิการอำเภอมีความเชื่อว่า "คนส่วนมากมักตัดสินใจบนพื้นฐานของอารมณ์" อาจเนื่องมาจากการที่ต้องทำงานประสานกับบุคคลและหน่วยงานหลายฝ่าย หลายระดับ แต่ละบุคคลและหน่วยงานมีพื้นฐานความรู้ วัฒนธรรม ประเพณี การปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน การตัดสินใจจึงขึ้นอยู่กับข้อมูลวัฒนธรรมประเพณี และพื้นฐานความรู้ที่แตกต่างกัน จึงทำให้ดูเหมือนการตัดสินใจเป็นไปตามอารมณ์ ความรู้สึกของแต่ละบุคคล ศึกษาธิการอำเภอจึงควรศึกษาทำความเข้าใจ และมีข้อมูลที่เกี่ยวข้อง จะทำให้มองเห็นสถานการณ์การตัดสินใจของคนให้ตรงตามความเป็นจริงยิ่งขึ้น.

และจากสถานการณ์ที่ศึกษาธิการอำเภอจะต้องทำงาน และประสานงานกับบุคคลและหน่วยงานหลากหลายดังกล่าวกว่า ประกอบกับศึกษาธิการอำเภอเองมีความขาดแคลนปัจจัยการบริหารงานหลายประการ เช่น ไม่มีอำนาจการบังคับบัญชา, ขาดบุคลากร และงบประมาณ, การที่จะก่อให้เกิดความขัดแย้งทั้งทางความคิด และการปฏิบัติงานจึงไม่เกิดประโยชน์ต่อการ บริหารงานเป็นอย่างยิ่ง และเห็นว่าแนวทางที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดท่ามกลางสถานการณ์ขาดแคลนดังกล่าวแล้ว ศึกษาธิการอำเภอจึงเลือกทางที่ประนีประนอมเท่านั้นที่จะช่วยให้งานสัมฤทธิ์ผลกับเพื่อนร่วมงานและบุคคลทั่วไป เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และ เรียบร้อย นอกจากนั้น งานของศึกษาธิการอำเภอมีลักษณะหลากหลายต้องทำงานให้ทันหลายๆ ครั้ง ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และที่บังคับบัญชามอบหมาย จึงมีความจำเป็นจะต้องอาศัยความคิดเห็นและคำแนะนำจากบุคคลอื่นบ้าง เพราะการที่จะทำงานที่มีลักษณะหลากหลาย และขอบเขตกว้างขวาง

ได้เตรียมพร้อมเพียงคนเดียวคงเป็นไปได้อย่างยาก ศึกษาธิการอำเภอจึงต้อง อาศัยคำแนะนำ และมีเพื่อนผู้คิดไว้เพื่อนำการปฏิบัติเตรียมพร้อมที่สุด ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ดีประการหนึ่งของผู้บริหารที่จะต้องยอมรับทั้งความคิดของคนอื่นและเพื่อนร่วมงาน

ในการปฏิบัติงานศึกษาธิการอำเภอมีความรู้สึกริक्तกังวลกับขนาดของตนเองเป็น อย่างยิ่ง ทั้งนี้เนื่องจาก การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและบทบาทของสำนักงานศึกษาธิการ อำเภอใหม่ เนื่องจากหน้าที่เดิมกรมต่างๆ ให้นำตัวออกไปเป็นเอกเทศมากขึ้น บทบาทเดิมที่ ศึกษาธิการอำเภอเป็นผู้ควบคุม สั่งการลงไป การปฏิบัติงานตามโครงสร้างใหม่ไม่เป็นที่ยอมรับ ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในส่วนภูมิภาคประกอบกัน ความขาดแคลนปัจจัยการ บริหารงานหลาย ๆ ประการ จึงทำให้เกิดความวิตกกังวลแก่ศึกษาธิการอำเภออย่างยิ่ง ซึ่ง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิมล ศิริโชค (2531) ที่พบว่า ศึกษาธิการอำเภอมีความพึงพอใจ ต่อการปฏิบัติงานน้อย การปฏิบัติงานของศึกษาธิการอำเภอจึงมีปัญหาและอุปสรรคมากมาย หลายๆ ด้าน บางเรื่องเป็นปัญหาจากระเบียบกฎเกณฑ์ หรือนโยบาย ซึ่งไม่สามารถแก้ไขได้ ด้วยตนเองได้ จึงทำให้ศึกษาธิการอำเภอมีความคิดว่าการแก้ปัญหาเหล่านั้นเป็นเพียงอากาศทำ นี้อะไรต่างๆ ดีขึ้นได้ และจากประสบการณ์ของตัวศึกษาธิการอำเภอเอง ที่มองเห็นเสมอว่า การ ที่คนคบหาสมาคมกันมักจะมีผลประโยชน์อยู่เบื้องหลัง ซึ่งในสังคมแห่งการชิงดีชิงเด่น แข่งแข่ง กันนี้ จากการที่ได้ร่วมเป็นกรรมการในหลายๆ งาน คนที่ต้องการประโยชน์จะเข้ามาและสร้าง ความคุ้นเคยสนิทสนมด้วย แต่ถ้าหากไม่สามารถตอบแทนได้ก็จะห่างเหินไปนานเวลาต่อมา และ ประการสุดท้ายศึกษาธิการอำเภอเห็นว่า ความยึดหลักการและทฤษฎีเกินไปทำให้ยุ่งยากและล่าช้า อาจเนื่องจากการทำงานของศึกษาธิการอำเภอ จะต้องร่วมงานกับบุคคลหลายระดับความรู้ ประสบการณ์และแตกต่างวัฒนธรรม ประเพณี และสถานแวดล้อม ความจำเป็นที่จะต้องปรับหลัก การและทฤษฎีให้มีความสอดคล้องและเอื้อต่อการปฏิบัติงานในสถานการณ์ที่แตกต่าง จึงมีความ จำเป็นยิ่ง ทั้งนี้เพื่อนำการปฏิบัติงานสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง เกิดความเรียบร้อย รวบรวม และบรรลุประโยชน์ของส่วนรวมและหน่วยงานได้

3) จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบุคลิกภาพตามสถานการณ์ของศึกษาธิการอำเภอ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ศึกษาธิการอำเภอที่มีสถานการณ์แตกต่างกัน ต้นสังกัดเดิมก่อนโอนมาปฏิบัติงานในสังกัด สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ด้านอายุ ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งศึกษาธิการอำเภอ

และด้านภูมิการศึกษา ทุกกลุ่มสถานภาพมีบุคลิกภาพแบบสร้างสรรค์และบุคลิกภาพแบบไม่สร้างสรรค์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รุ่งศักดิ์ บึงทองลาด (2519) พบว่า ศึกษาธิการอำเภอที่มีภูมิการศึกษา อายุ และประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีสมรรถภาพในการบริหารงานไม่แตกต่างกัน และผลการวิจัยของ บุญรอด ไช้แก้ว (2529) พบว่า ศึกษาธิการอำเภอที่มีประสบการณ์แตกต่างกัน มีผลการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้จากรายงานได้ว่า การสรรหาผู้เข้าดำรงตำแหน่งศึกษาธิการอำเภอกระทำโดยการสอบคัดเลือกจากข้าราชการ ในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้แก่ ผู้ช่วยศึกษาธิการอำเภอ นักวิชาการศึกษา และข้าราชการตำแหน่งอื่นที่มีคุณสมบัติบุคคลเหล่านี้จะรับโอนมาจากหลายสังกัด และได้เข้ามาปฏิบัติงาน ซึ่งมีความเกี่ยวข้อง หรือ ร่วมงานกับศึกษาธิการอำเภอมากระยะหนึ่ง และเมื่อผ่านการสอบคัดเลือกก็จะได้รับการอบรม เตรียมเข้าสู่ตำแหน่ง ซึ่งทำให้ได้รับการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ความสามารถ แนวทางการปฏิบัติงาน ตลอดจนการปรับเปลี่ยนบุคลิกภาพ และพฤติกรรมเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกประการหนึ่งสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำโครงการพัฒนาสำนักงานศึกษาธิการอำเภอขึ้น และได้ดำเนินการพัฒนาบุคลากรโดยเฉพาะ ศึกษาธิการอำเภอเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในนโยบาย เป้าหมายและวิธีดำเนินงานตามหน้าที่ และความรับผิดชอบ รวมทั้งให้เกิดการตระหนักและรับรู้ถึงภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ให้ปฏิบัติ ตลอดจนทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริหาร และการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับภาวะ การเปลี่ยนแปลงทางการบริหารการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม นอกจากนั้นสำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการยังได้ดำเนินการประเมินโครงการพัฒนาสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ อย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน จากสภาพแวดล้อมและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานดังกล่าวเป็นส่วนสนับสนุนส่งเสริมบุคลิกภาพของศึกษาธิการอำเภอให้เป็นไปในแนวสร้างสรรค์มากขึ้น ซึ่ง เฟรด แอ็คเคอร์ (อ้างถึงใน กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์, 2524) เชื่อว่าบุคลิกภาพของบุคคลเกิดจากสิ่งแวดล้อมมากกว่าที่คิดตัวมานแต่กำเนิด

5.10 ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะทั่วไป

- (1) ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ศึกษาธิการอำเภอมีบุคลิกภาพประเภทสร้างสรรค์ในระดับ "มาก" ความมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเพิ่มขึ้นมากขึ้น
- (2) การฝึกอบรมหลักสูตรต่างๆ ของศึกษาธิการอำเภอ ควรจะได้เน้นการพัฒนาบุคลิกภาพประเภทสร้างสรรค์ และลดบุคลิกภาพประเภทไม่สร้างสรรค์ให้น้อยที่สุด
- (3) ความมีการพัฒนาแบบสอดคล้องเลือกเข้าสู่ตำแหน่งในสามารถคัดเลือกผู้มีบุคลิกภาพประเภทสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- (4) ควรจัดทำคู่มือการพัฒนาตนเองด้านบุคลิกภาพประเภทสร้างสรรค์ สำหรับศึกษาธิการอำเภอและเจ้าหน้าที่ในสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ

2) ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

- (1) ควรจะได้ศึกษาเรื่องเดียวกันสำหรับข้าราชการอื่นๆ ในสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ
- (2) ควรจะได้ศึกษาความสัมพันธ์ของบุคลิกภาพประเภทสร้างสรรค์กับผลสัมฤทธิ์ของการบริหารงานในสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ
- (3) ควรจะได้ศึกษาบุคลิกภาพของศึกษาธิการอำเภอเฉพาะเรื่องในระดับศึกษาขึ้น